

Utsjoen kunta
PI 41
99981 ustjoki

LAUSUNTO

25.3.2022

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo.mmm@gov.fi

Utsjoen kunnan lausunto Suomen maa- ja metsätalousministeriön ja Norjan ilmasto- ja ympäristöministeriön luonnokseen Tenojoen kalastusmääräyksiksi kalastuskaudelle 2022

viite: Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö: Tenojoen kalastussäännön vuotta 2022 koskevat täsmennykset. VN/7259/2022, VN/7259/2022-MMM-1

Utsjoen kunta pitää tärkeänä Tenojoen lohikantojen suojelua ja oikeasuhtaisia lohenkalastusrajoituksia lohikantojen elpymiseksi. Toimia tarvitaan Tenon jokialueen lisäksi erityisesti Tenovuonolla, rannikkoalueella ja kauempana Pohjois-Atlantilla.

Utsjoen kunta pitää myönteisenä sitä, että Tenon lohenkalastuksen rajoittamisen vaikutuksia pyritään lieventämään lisäämällä mahdollisuuksia muun kalan kuin lohen pyyntiin. Myönteistä on myös se, että ministeriöt kertovat arvioineensa lohen kalastuksen täyskiellon sosiaalisia ja kulttuurisia vaikutuksia paikallisväestöön todeten ettei täyskieltoa voida jatkaa. Vuoden 2021 Tenon lohenkalastuksen täyskiellosta on seurannut Utsjoen aluetalouteen noin 5 miljoonan euron menetykset.

Esityksessä lohenkalastusta esitetään sallittavaksi hyvin rajoitetusti perinnepyydyksillä ajatuksena turvata Tenon lohenkalastuskulttuurin ylläpitäminen. Lohenkalastus esitetään sallittavaksi Tenojoella käytettävillä perinnepyydyksillä, padolla neljänä päivänä ja lohiverkolla kahtena päivänä 4-13. heinäkuuta välisenä aikana.

Ottaen huomioon perinteisen padon rakentamiseen kuluvaan jopa useiden päivien pystytysajan sekä sen, että heinäkuussa Tenojoen veden korkeus on yleensä alimmillaan, ei ole käytännössä aitoa mahdollisuutta harjoittaa pato- eikä verkkokalastusta tällaisten rajoitusten vallitessa. Lohenkalastus pitäisikin sallia rajoitetusti myös vavalla, joka on yhtä lailla saamelainen perinteinen pyyntimuoto Tenolla, jos tavoitteena on edes osittain mahdollistaa lohenkalastuskulttuurin säilymistä.

Tenon kalatalousalueen ja TF:n (Norjan paikallishallinto) yhteinen ehdotus sallia paikallisille kalastusoikeuden haltijoille 6 vuorokauden lohen kalastusmahdollisuus kolmen viikon aikana 26.6. alkaen olisi tukenut perinteisen lohenkalastuskulttuurin säilymistä lohikantojen elpyminen turvaten.

Tenon lohikantojen elvyttämiseksi tarvitaan toimia huomattavasti laajemmalla alueella kuin vain jokialueella. Lohikantojen tilaa tulisi pyrkiä parantamaan ennen kaikkea lohenpoikasia

syövien petokalojen pyynnillä, ilmastonmuutoksen vaikutusten hillinnällä sekä lohen ja sen saaliseliöiden merikalastukseen puuttumalla.

Erityisesti rannikkoalueiden kasvava lohen kassikasvatus on jo tutkimustenkin mukaan erittäin suuri uhka villilohelle. Norja tuottaa kassilohta noin 1,5 milj. tonnia vuosittain ja kasvua on noin 3 prosenttia vuodessa. Kassikasvattamoista leviää kalatauteja sekä karkulaisia, jotka risteytyvät villilohien kanssa heikentäen näin villilohien geenejä. Lisäksi kassikasvattamot ovat osasyynä villakuoreen vähenemiseen Atlantilla, koska sitä pyydetään rehukalaksi. Pikkukala on tärkein lohen, turskan ja koljan ravinto meressä ja näin ollen meren ekosysteemi muuttuu.

Utsjoen kunta vetoaa Suomen ja Norjan ministeriöihin tiiviimmän ja suunnitelmallisemman yhteistyön tarpeesta koskien toimia Tenovuonon rannikkoalueella ja Pohjois-Atlantilla Tenon lohikantojen elvyttämiseksi. Lohen kalastuksen rajoitustoimet yksin jokialueella ovat tehottomia, jos merialueen lohenpyyntiin ei puututa (ns kutuvaltioperiaate).

Lohiekosysteemiin liittyvä tutkimus sekä toimet vieraslaji kyttyrälohen levinnäisyyden rajoittamiseksi ovat erittäin tärkeitä. Tenojoen kalastussopimuksen 15 artiklan mukaan osapuolten on käynnistettävä tarpeelliset toimet kalakantojen suojelemiseksi tarttuvilta kalasairauksilta sekä vieraslajeilta ja -kannoilta.

Valtioitten kalastusviranomaisten on varauduttava kyttyrälohen seuraavaan invaasioon kesällä 2023, jotta kesän 2021 ekokatastrofi ei toteudu. Kesällä 2021 Tenoon nousi yli 50 000 kyttyrälohta kun villilohia nousi vastaavasti 30 000 kpl.

Lopuksi Utsjoen kunta haluaa muistuttaa avoimen valmistelun ja aidon kuulemisen mahdollistamisesta Tenojoen kalastusrajoitusten valmistelussa erityisesti, kun rajoitetaan saamelaisten ja kalastusoikeuksien omistajien perusoikeuksien käyttöä ja toteutumista. Kesän 2023 kalastusmääräyksien valmisteluun tulee varata enemmän aikaa vuorovaikutteiseen valmisteluun ja paikallisyhteisön kuulemiseen. Lisäksi vuosittain huhtikuun alussa voimaan tulevat kalastuskauden määräykset olisi syytä saada valmiiksi viimeistään tammikuun loppuun mennessä, jotta paikallinen yhteisö ehtii paremmin varautua ja sopeutua seuraavan kesän tilanteeseen.

Utsjoella 25.3.2022

Taina Pieski
Kunnanjohtaja